

historia reklamy na swiecie i w Polsce // Zeszyty Prasoznawcze. 1993. № 3–4. 9. Macierzyski W. J. Prasa Radomia w latach 1811–1918. Radom, 1995. 10. Butkiewicz T. Komercjalizacja prasy warszawskiej // Kwartalnik Prasoznawczy. 1958. № 4. 11. Hombek D. Wydawnictwa warszawskie Tadeusza Podleckiego w iewietle publikacji reklamowych z lat 1785–1794. Kielce, 1997. S. 224, 230. 11. Hombek D. Wydawnictwa warszawskie Tadeusza Podleckiego w iewietle publikacji reklamowych z lat 1785–1794. – Kielce, 1997. S. 224, 230. 12. Masiowska A. Reklama i informacja wydawniczo-księgarska «Gazety Gdancskiej» w latach 1891–1939 // W kręgu ksinki. 1986. S. 69–73. 13. Kowalik B. Mieszkańcy Nowego Targu w iewietle ogłoszeń i reklam autonomicznej prasy lokalnej z lat 1898–1918 // Almanach Nowotarski. 1999. № 4. S. 25–30.

Веслав-Лукаш Мацежинський

**ПРЕССЕ КОРОЛЕВСТВА ПОЛЬСКОГО
И ГАЛИЧИНЫ С КОНЦА XVIII СТ. – ДО НАЧАЛА XX ВВ.**

В статье освещается появление и развитие коммерческой рекламы в польской прессе с конца XVIII – до начала XX вв. Автор анализирует содержание и виды рекламных объявлений и коммерческих анонсов в прессовых изданиях на польских территориях под властью Российской империи, Пруссии и Австро-Венгрии.

Ключевые слова: коммерческая реклама, рекламные объявления, коммерческие новости, газетная площадь, пресса.

V'yeslav-Lucas Matsiezhynski

**ADVERTISING IN THE POLISH PRESS OF THE POLISH KINGDOM AND GALICINA
(SECOND HALF OF THE XVIII TH–BEGINNING OF THE XXTH C.)**

The appearance and development of commercial advertising in the press of Poland in second half of the XVIIIth – beginning of the XIXth century are covered in the article. The author analyses contents and types of advertisements and commercial announces in the press of the polish lands under the rule of Russian Empire, Prussia and Austria-Hungary.

Key words: commercial advertising, advertisements, commercial announces, newspaper space, press.

УДК 94(477)

Іван Янюк

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СХІДНОЇ ГАЛИЧНИНИ КІНЦЯ XIX СТ. –
1939 Р. СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ**

У статті здійснено спробу аналізу та систематизацію опублікованих на сьогодні наукових праць сучасних українських науковців, які стосуються соціально-економічного розвитку Східної Галичини в період зародження, розвитку та ліквідації підприємницької діяльності в аграрному комплексі кінця XIX ст. – 1939 р. Автором здійснено аналіз опрацьованих наукових досліджень, які стосуються цієї тематики, проведено систематизацію матеріалу та поділ його на окремі групи у відповідності до його особливостей. Кожна група відображає окремі аспекти соціально-економічного розвитку Східної Галичини означеного періоду.

Ключові слова: Східна Галичина, аграрне середовище, підприємництво, кооперативний рух, сучасна українська історіографія.

Соціально-економічний розвиток Східної Галичини кінця XIX ст. – 1939 р. суттєво вплинув на історичні процеси, які відбувалися на цих землях в означений період, тому в останні роки дослідження цієї теми стає дедалі популярнішим.

Наукова новизна дослідження полягає у систематизації наукового матеріалу на тему соціально-економічного розвитку Східної Галичини кінця XIX ст. – 1939 р., тобто в період зародження, розвитку та ліквідації ринкових відносин на цій території, а також аналізі недавно опублікованих наукових праць, які стосуються цієї тематики.

Основні завдання публікації: опрацювати праці сучасних українських дослідників з цієї проблематики; систематизувати науковий доробок сучасних українських науковців.

З метою систематизації праць сучасних українських науковців логічно було б поділити їх на окремі групи за хронологічно-тематичним принципом.

Цю тему в різноманітних аспектах досліджувала ціла низка українських вчених. Однією із найбільш ранніх праць незалежної України, що стосується цієї тематики є монографія В. Марочко «Українська селянська кооперація. Історико-теоретичний аспект» (1861–1929 pp.). У ній розглянуто

теоретичні погляди на це явище М. Туган-Барановського. Також автор висвітлює бачення ролі кооперації з точки зору радянської історичної науки [1]. Після неї ще ціла низка науковців досліджували популярні з того часу і до сьогодні економічні концепції розвитку сільського господарства. Цей напрямок історичних досліджень доцільно виділити в окрему підгрупу. У цій статті проаналізовано праці Ф. Ковалю [2], Ю. Лузана [3, с. 50–53], В. Анісімова [4, с. 238–240], І. Гавліч [5, с. 68–72] та О. Склярів [6, с. 100–108].

Ф. Коваль у монографії «Християнські засади українського кооперативного руху» проаналізував сутність західноукраїнської кооперації та роль в ній Греко-Католицької Церкви і, зокрема, її лідера – Андрея Шептицького [2].

У статті Ю. Лузана «Кооперативні банки – важливий фактор зростання економіки» проаналізовано переваги кредитування і загалом співпраці аграрних підприємств із кооперативними банками. Наведено світові аналоги та здійснено спроби спрогнозувати перспективи розвитку аграрного сектору та кооперативного банкінгу, зокрема [3, с. 50–53].

У статті В. Анісімова «До проблем вивчення історії банківської справи» розглядається стан справ у вивченні історії функціонування банківської системи України. Автор наводить аргументи щодо актуальності вивчення цього питання. Відповідно робиться висновок про слабку історіографічну базу дослідження цієї теми [4, с. 238–240].

І. Гавліч у статті «Ідеї кооперативного руху у поглядах українських громадсько-політичних діячів Східної Галичини (кінець XIX – початок XX ст.)» розглянула основні ідеї, які стосувалися української кооперації. Автор вказує, що ідеї галицької кооперації зародилися у колах української інтелігенції, які вважали одним із найбільш несприятливих чинників для українського економічного розвитку – лихварство, а саме величезні відсотки за кредити. Тому, в першу чергу, вони вважали за потрібне взятися за утворення кредитних установ, що дали б українським підприємцям доступ до дешевих кредитів [5, с. 69]. Розглянувши ідеї В. Нагірного, В. Барвінського [5, с. 69], А. Жука [5, с. 69–70], К. Паньківського, К. Кульчицького [5, с. 70–71] та інших відомих економістів того часу автор оминула постать Т. Войнаровського, як одного з ідеологів українського економічного руху і кооперації, зокрема [5, с. 68–72].

У статті О. Склярів «Соціально-економічні аспекти національного визволення в українській публіцистиці початку XX ст.» висвітлено основні напрямки бачення економічного розвитку України та його місця у стратегії боротьби за державність у працях основних українських публіцистів кінця XIX – першої чверті XX ст., зокрема, Л. Цегельського, І. Франка, М. Грушевського та С. Рудницького [6, с. 100–108].

Інша група авторів в період незалежності досліджувала історію українського села у комплексі та західноукраїнське село з його особливостями розвитку, зокрема, до них відносимо напрацювання С. Злупка та О. Мороза [7], В. Смоля [8], Л. Родіонової [9, с. 213–217], Ф. Стеблій та М. Кравця [10, с. 416–424; 11, с. 428–457], О. Реєнта й І. Патера [12, с. 498–519], М. Литвина [13, с. 597–622], Ю. Сливки й Т. Панфілової [14, с. 225–262], І. Береста [15, с. 61–69], М. Гладун [16, с. 103–110; 17, с. 115–124], Н. Жулканич [18, с. 72–76.] та В. Виздрика [19, с. 150–155].

С. Злупко та О. Мороз у монографії «Українське селянство першої половини XX ст. трагедія і героїзм» спробували комплексно дослідити важку долю українських селян у бурхливому XX ст. У розділі, присвяченому західноукраїнським землям [7, с. 128–140], подається таблиця розмірів земельних господарств та їх кількості на західноукраїнських землях станом на 1931 р. [7, с. 129]. Описується політика паціфікації селян, що перебували у складі Польщі [7].

У монографії В. Смоля «Військове і цивільне аграрне осадництво у Західній Україні історико-правовий контекст» розглянуто особливості соціально-економічного розвитку села на західноукраїнських землях та польської аграрної політики, яка проводилася на цих землях [8].

У статті Л. Родіонової «Особливості розвитку ринкових відносин у західноукраїнському селі в 20–30-ті рр. XX ст.» проаналізовано особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнського села у міжвоєнний період [9, с. 213–217].

Ця тема частково висвітлена у двотомній комплексній праці колективу авторів «Історія українського селянства». Зокрема Ф. Стеблій та М. Кравець [10, с. 416–424] розкрили особливості трансформаційних процесів в українському селі Східної Галичини у другій половині XIX – початку XX ст. Вказали основні причини, що зумовили таку соціальну структуру українського села, наявну на початку Першої світової війни. Проте авторами несправедливо не приділено уваги такому важливому процесу межі XIX–XX ст., як парцеляція маєтків поміщиків [11, с. 428–457].

О. Реєнт та І. Патер у цьому нарисі проаналізували становище українського села в роки Першої світової війни, в умовах бойових дій та російської окупації частини галицьких земель. Авторами розкрито питання не лише економічного життя, а й інших аспектів життєдіяльності українських селян [12, с. 498–519]; М. Литвин дослідив особливості процесів, що відбувалися в українському аграрному середовищі у період національно-визвольних змагань 1917–1921 рр.

Науковець розкрив особливості проектів земельної реформи Західноукраїнської Народної Республіки (далі – ЗУНР), більшовиків та польської влади. Проте автор не згадав про діяльність українських кооперативів у справі соціального захисту українського населення, питань парцеляції землі та впливу інфляційних процесів на земельний ринок [13, с. 597–622].

Ю. Сливка і Т. Панфілова у розділі «Селянство західноукраїнських земель міжвоєнного періоду» розкрили особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнського села в міжвоєнний період. Розкрито особливості взаємодії українських селян із польською владою у проведенні аграрних реформ. Автори проаналізували особливості соціально-економічних перетворень в українському селі у міжвоєнний період, зокрема, вплив на селянство польської аграрної реформи та урядової парцеляції поміщицьких земель, в результаті чого змінилося співвідношення власності на землю. Зменшилася кількість господарств із земельною площею до 2 га, та збільшилася кількість господарств із площею до 5 га. Проте автори не проаналізували вплив польської податкової системи на розвиток української аграрної галузі [14, с. 225–262].

У статті І. Береста «Сільське господарство Східної Галичини і Західної Волині у роки Першої світової війни» розкрито особливості життя селян західноукраїнських земель в час Першої світової війни. Автор, зокрема, надав статистичний матеріал, що розкривав стан економіки в українському селі в цей час [15, с. 61–69].

М. Гладун досліджувала аграрні реформи на західноукраїнських землях у періоди Західної області Української народної республіки (далі – ЗОУНР) та II Речіпосполитої. У статті «Особливості аграрної реформи ЗОУНР» охарактеризовано особливості спроби здійснення аграрної реформи ЗУНР та ЗОУНР. У статті описано політичні умови діяльності уряду та основні напрямки та ідеї, щодо земельної реформи. На нашу думку, автор недостатньо розкрила соціально-економічні умови, у яких здійснювалася реформа, зокрема парцеляційні процеси. Розкриваючи тему соціальної допомоги населенню, дослідниця лише оглядово зазначила, що в цих процесах брали участь деякі кооперативи, при цьому, не вказавши ролі кооперативів Ревізійного союзу українських кооперативів (далі – РСУК) у соціальній допомозі їх працівникам [16, с. 103–110].

У статті «Політика польського осадництва у Львівському воєводстві міжвоєнного періоду» М. Гладун окреслила відносини між українцями та поляками у питанні розподілу та користування землею на західноукраїнських землях [17, с. 115–124].

У статті Н. Жулканич «Аграрні перетворення в регіоні Карпат» досить детально проаналізовано соціально-економічний стан, зокрема, і у Східній Галичині в окреслений період. Автор окреслила головні причини безземелля і малоземелля українських селян та слабкості економічного розвитку українського аграрного сектору [18, с. 72–76].

В. Виздрик у статті «Польська аграрна реформа та її реалізація у 20-х рр. ХХ ст. на західноукраїнських землях» висвітлював бачення польським урядом проведення аграрної реформи на західноукраїнських землях, концепція якого втілювалася шляхом проведення парцеляції в урядовому варіанті [19, с. 150–155].

Окремо виділяємо праці, що стосуються кооперативного руху в східногалицькому селі. Низка праць, яка стосується цієї тематики видана Л. Дрогомирецькою [20–26]. Сільськогосподарську кооперацію досліджувала й О. Шміло [27, с. 84–86; 28, с. 48–52], на цю тему написала дисертаційну роботу І. Гавліч [29], окремі статті з цієї тематики публікували В. Футала [30, с. 261–265], Л. Капітан [31, с. 68–73] та О. Горовий [32, с. 206–210].

У статті «Український кооперативний рух в Галичині в 20–30 рр. ХХ ст. Організаційна будова і досвід господарської діяльності», Л. Дрогомирецька проаналізувала особливості організації діяльності системи українського кооперативного руху Східної Галичини у міжвоєнний період. У праці виокремлено особливості діяльності таких кооперативів, як «Маслосоюз», «Центросоюз», «Народна торгівля», «Крайовий молочарський союз» та «Центробанк» [20, с. 173–180].

У праці «Боротьба західноукраїнських політичних партій за впливи в кооперації (1920–1939 рр.)», автор дослідила спроби політичних партій, що діяли на західноукраїнських землях у міжвоєнний період, контролювати кооперативний рух. Розкрито особливості взаємодії політичних та економічних процесів, що відбувалися у зазначений час у Східній Галичині крізь призму взаємовідносин політичних партій та кооперативів [21, с. 71–77].

У статті «Греко-Католицьке духовенство Галичини в українському кооперативному русі (1920–1939 рр.)» розглянуто основні напрямки участі греко-католицького духовенства в українському кооперативному русі міжвоєнного періоду. Наведено статистичні дані щодо участі священиків у функціонуванні кооперативів. Вказано на конкретні аспекти розвитку кооперативного руху, розкрито окремі нюанси в діяльності деяких кооперативів та громадських організацій [22, с. 77–89].

У статті «Проблеми кооперації в документах і діяльності організації українських націоналістів» розкрито особливості економічної політики Організації Українських Націоналістів та їх спроби долучитися до кооперативного руху Східної Галичини у міжвоєнний період [23, с. 148–154].

У публікації «Економічно-просвітницька діяльність українських кооперативів у Західній Україні (1920–1939 рр.)» висвітлено діяльність українських кооперативів у культурно-освітній сфері життя українського народу західноукраїнських земель у міжвоєнний період. Виокремлено такі основні напрямки діяльності кооперативного руху: кооперативні курси, видавництво книг і преси, навчання кооперативній справі дітей, організація кооперативних свят. В цих напрямках українська кооперація діяла і як системна одиниця (через РСУК та ніші об'єднання кооперативів), і як проекти окремих кооперативних організацій [24, с. 159–173].

У статті «Ідеологія українського кооперативного руху в Західній Україні» проаналізовано основні напрямки ідеологічної концепції українського кооперативного руху першої половини ХХ ст. У роботі проаналізовано погляди А. Ільченка, Ю. Павликовського, А. Гаврилка, К. Коберського, О. Луцького, Д. Коренця, А. Куцинського. Окремо автор виділяє зарубіжних ідеологів кооперативного руху, які впливали на думки галичан – П. Ворбаса, Ш. Жіда, Дж. Раселя. Таким чином, у статті досить детально проаналізовано різні вектори української економічної думки, яка намагалася визначити роль кооперативів у тодішньому українському суспільстві. Проте автор не долучив до числа видатних ідеологів українського кооперативного руху ані Т. Войнаровського, ані А. Шептицького, які внесли достатньо вагомий вклад в розвиток української кооперації [25, с. 44–50].

У статті «Досвід діяльності українських політичних партій у сфері кооперації» проаналізовано причини та особливості участі основних українських політичних та суспільних організацій в кооперативному русі українців міжвоєнного періоду. Досліджувалася участь таких партій та організацій, як Українське національно-демократичне об'єднання, Українська соціалістично-радикальна партія, Організація Українських Націоналістів, Комуністична партія Західної України та Греко-Католицької Церкви. Автор проаналізував причини співпраці та ворожнечі між різними рухами в даному аспекті. Також подано статистику кількості кооперативів, напрямки їх суспільної діяльності та їх лояльність до певних політичних сил [26, с. 115–132].

Сільськогосподарську кооперацію досліджувала й О. Шміло. У статті «Сільськогосподарська кооперація західноукраїнського селянства у 20–30-х рр. ХХ ст. як форма підприємницької діяльності», вона, на основі статистичних даних, проаналізувала підприємницьку діяльність українських кооперативів у міжвоєнний період та їх місце в економічній системі західноукраїнських земель [27, с. 84–86].

У статті «Особливості еволюції соціально-економічної структури західноукраїнського села в 20–30-х рр. ХХ ст.» автором проаналізовано економічну та соціальну системи, які склалися у західноукраїнському селі у міжвоєнний період. Також дослідницею опрацьовано значний статистичний матеріал, зокрема, щодо масштабів парцеляції землі, польського осадництва, тощо [28, с. 48–52].

У дисертаційній роботі «Українська кредитна кооперація у Східній Галичині (остання третина ХІХ ст. – 1914 р.)» І. Гавліч розкриває особливості діяльності української кредитної кооперації у Східній Галичині в кінця ХІХ – на початку ХХ ст., згадує про деякі аспекти діяльності парцеляційного товариства «Земля» [29].

В. Футала у статі «Господарсько-кооперативний рух Західної України міжвоєнного періоду ХХ ст.: сучасні дослідження та інтерпретації» окреслив основні тенденції у дослідженні української кооперації міжвоєнного періоду ХХ ст. сучасними українськими та закордонними істориками [30, с. 261–265].

У статті Л. Капітан «Форми організації виробництва та селянського самоврядування у Західній Україні в першій половині ХХ ст.» проаналізовано особливості організації суспільного культурного, повсякденного та економічного життя селян західноукраїнських земель у першій половині ХХ ст. Досліджено особливості взаємодії селянського самоуправління та офіційної влади Австро-Угорщини та другої Речі Посполитої [31, с. 68–73].

О. Горовий у статті «Історико-географічні передумови інвестування господарства Галичини в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.» висвітлив деякі напрямки основних кредитно-фінансових структур Східної Галичини в період кінця ХІХ – початку ХХ ст. в контексті соціальних, географічних та історичних умов існування українського народу на цій території [32, с. 206–210].

Важливим аспектом кооперативної діяльності була кредитно-фінансова справа. Особливості її розвитку стало предметом не лише історичних, а й економічних досліджень. Так історію банківської справи окресленого періоду досліджували О. Цяпало [33, с. 103–107], З. Комаринська [34, с. 58–61; 35, с. 50–53], Н. Кузьма [36, с. 53–56] та О. Селезньова [37, с. 27–29].

У статті О. Цяпало «Іпотечні банки Галичини наприкінці ХІХ – на початку ХХ століть» проаналізовано особливості діяльності іпотечних кредитних установ на західноукраїнських землях кінця ХІХ – початку ХХ ст. Автором детально досліджено основні установи, які працювали на цих територіях в означений період та умови на яких вони працювали із місцевим населенням [33, с. 103–107].

3. Комаринська досліджувала досвід діяльності українських кооперативів у Східній Галичині виходячи з досвіду підприємницької діяльності українців. У статті «Зародження і розвиток банківської справи в Західній Україні (друга половина XVIII – початок XX століття)» розглянуто особливості розвитку кредитної системи на західноукраїнських землях з кінця XVIII ст. – до 1939 р. Авторка охарактеризувала особливості функціонування кредитного кооперування у Західній Україні міжвоєнного періоду і виокремила основні банківські установи у зазначений час [34, с. 58–61].

У статті «Українські банки Львова в авангарді руху ощадності» проаналізовано діяльність українських кооперативів на західноукраїнських землях кінця XIX – першої половини XX ст. у сфері надання депозитних послуг (діяльності у сфері ощадності) населенню України [35, с. 50–53].

Н. Кузьма у статті «Ощадний рух: із минулого у сучасність Українські банки Львова в авангарді руху ощадності» розглянула роль свята ощадності у функціонуванні кредитної системи Східної Галичини у міжвоєнний період. Також розглядалася роль у просуванні ідей ощадності митрополита А. Шептицького [36, с. 53–56].

О. Селезньова у статті «Поява та розвиток кредитно-фінансових установ на Буковині: історико-правовий аспект» розкрила особливості функціонування банківської системи на Буковині в період з кінця XIX ст. – до середини XX ст. [37, с. 27–29].

Ще в одну групу виділяємо дослідників, які розкривали соціально-економічний розвиток Східної Галичини на прикладі діяльності окремих товариств (установ) та особистостей. Такі особливості простежуються у працях З. Струк [38–39], В. Мицька [40, с. 120–128], М. Вербового [41, с. 129–135], П. Леоненка, О. Бурунової [42, с. 140–149], І. Василик [43, с. 94–99; 44], І. Чуйко [45–47], А. Кліша [48, с. 31–34], М. Чорної [49, с. 177–183], І. Гавліч [50, с. 13–18], Б. Гринюки [51, с. 78–81].

З. Струк у двох монографіях, в основному на прикладі кооперативу «Сільський господар», досліджувала особливості діяльності української кооперації на західноукраїнських землях у міжвоєнний період. У монографії «Організація української кооперації на західноукраїнських землях у міжвоєнний період (1921–1939 рр.)» слід відзначити значний історіографічний доробок автора [38].

У монографії «Діяльність українських кооперативів у Західній Україні (1921–1939 рр.)» висвітлено особливості діяльності українських кооперативів на західноукраїнських землях у міжвоєнний період. Досліджено соціально-економічні умови, в яких діяв український кооперативний рух. Зокрема, досліджено внесок кооперативів в культурно-просвітницьку діяльність українського народу, при цьому за основу автор взяла діяльність «Сільського господаря» [39].

В. Мицько у статті «Господарсько-кооперативний часопис – провісник української кооперації на західноукраїнських землях у міжвоєнний період (1921–1939 рр.)» розкрив особливості функціонування «Господарсько-кооперативного часопису» на західноукраїнських землях міжвоєнного періоду, щодо висвітлення ним кооперативних новин, участі в пропагуванні українських кооперативних та громадянських акцій та боротьбі за збереження і популяризацію української мови [40, с. 120–128].

М. Вербовий у статті «Українська традиція кооперативного забезпечення» охарактеризував діяльність страхових товариств «Дністер» і «Карпатія», висвітлив окремі риси соціально-економічного становища західноукраїнських земель у міжвоєнний період [41, с. 129–135].

У статті П. Леоненка та О. Бурунової «Кредитна політика державного земельного банку Другої речі посполитої в Західній Україні» досліджено діяльність державного Земельного банку II Речіпосполитої у Західній Україні, висвітлено умови та особливості діяльності інших аналогічних кредитно-фінансових установ, що діяли на західноукраїнських землях в означений період, зокрема і Земельного іпотечного банку. Автори розкрили роль українських кооперативів у розвитку українського дрібноземельного аграрного господарювання [42, с. 140–149].

І. Василик дослідила роль діячів галузі права у розвитку українського кооперативного руху, зокрема відзначила участь у цьому процесі К. Левицького та його роль в заснуванні та діяльності «Крайового союзу кредитового» і «Крайового союзу ревізійного» [43, с. 94–99]. У статті «Участь галицьких правників у створенні українських економічних і фінансових установ в кінці XIX на початку XX століття», автор проаналізувала участь працівників правової сфери у заснуванні і діяльності українських кооперативів в кінці XIX – на початку XX ст. Особливу роль у цих процесах приділено К. Левицькому [44].

І. Чуйко досліджувала життя і діяльність Є. Олесницького. У статті «Визначний український громадсько-політичний діяч Євген Олесницький (1860–1917 рр.): повернення зі забуття і вшанування пам'яті» висвітлено основні етапи життя видатного діяча, одного із керівників кооперативного банку «Земля» Євгена Олесницького, зокрема і його роль в українському кооперативному русі означеного періоду [45, с. 17–21]. У статті «Визначний український громадсько-політичний діяч Євген Олесницький (1860–1917 рр.): повернення зі забуття і вшанування пам'яті» досліджено політичну діяльність відомого українського адвоката Є. Олесницького, зокрема його погляди, щодо економічної політики Східної Галичини та Австро-Угорщини [46, с. 34–41].

У статті «Роль Є. Олесницького у розвитку українського кооперативного руху» розглянуто особливості українського кооперативного руху у Східній Галичині в окреслений період і роль в ньому Є. Олесницького [47, с. 76–81]. Зокрема, розкрито особливості кредитної кооперації, молочарської кооперації, тваринництва, тощо [47, с. 76–81]. Проте, автор вказуючи, що парцеляційний банк, незважаючи на обіцянку прем'єр-міністра Австро-Угорщини Е. Кербера, так і не був створений, не загадала про заснування у 1907 р. парцеляційного товариства «Земля». Натомість вказується роль Є. Олесницького у функціонуванні Земельного іпотечного банку [47, с. 77].

А. Кліш у статті «Проблеми соціально-економічного розвитку Східної Галичини у діяльності Католицького русько-народного союзу» окреслив соціально-економічний розвиток Східної Галичини кінця XIX – початку XX ст. через призму діяльності Католицького русько-народного союзу (далі – КРНС). Основними проблемами українського селянства автор вважає малоземелля, відсутність належного кредитування галузі, податковий тиск та супротив аграрним реформам з боку польських дідачів. Саме створення товариств, які змогли б надати дешеві кредити українським селянам автор виділяє, як основну мету діяльності КРНС [48, с. 31–34].

М. Чорна у статті «Кооперативна діяльність Іванни Блажкевич у Східній Галичині (1905–1939 рр.)» здійснила аналіз ролі Іванни Блажкевич в українському кооперативному русі. Також у статті описано соціально-економічні умови, що склалися, зокрема, у Східній Галичині в даний період часу [49, с. 177–183].

У статті «Роль страхових товариств «Дністра і Карпатії» у кредитному забезпеченні кооперативного руху Східної Галичини» І. Гавліч коротко охарактеризувала особливості діяльності двох страхових товариств, що діяли на території Східної Галичини в означений період. На прикладі товариств «Дністер» та «Карпатія» І. Гавліч спробувала окреслити основні тенденції розвитку української кооперації і, зокрема, страхової в кінця XIX – початку XX ст. [50, с. 13–18].

Б. Гринюка висвітлив на прикладі діяльності Підгорецького монастиря купівлю, продаж та обмін землі, а також деякі особливості функціонування ринку землі на західноукраїнських землях напередодні Першої світової війни [51, с. 78–81].

У процесі аналізу доробку українських вчених у дослідженні цієї проблематики слід виділити в окрему групу праці, що стосувалися загального соціально-економічного становища Східної Галичини, Західної України та тих держав до яких у зазначений період входили ці землі. Це роботи Л. Алексієвець [52, с. 184–195], І. Коропецького [53, с. 368–396], В. Саганюка [54–56] та О. Дудяка [57, с. 521–533].

У статті Л. Алексієвець «Особливості соціально-економічного розвитку Польщі у міжвоєнний період (1918–1939 рр.)», автором розкрито особливості соціально-економічного розвитку II Речіпосполитої. Висвітлено статистичні дані, які розкривають суть соціально-економічних процесів, що відбувалися у Польщі цього періоду, зокрема курс валют у різний часовий період. Проаналізовано основні чинники, які мали вагомий вплив на хід соціально-економічних процесів у державі [52, с. 184–195].

І. Коропецький досліджував взаємини українських підприємств із владою Австро-Угорщини. У розвідці «Австрія та українське підприємництво в Галичині» він подає ґрунтовну характеристику особливостям економічної системи, що склалася на території Східної Галичини в період її перебування у складі Австро-Угорщини і II Речіпосполитої. У статті надано теоретичне підґрунтя для аналізу даного аспекту життєдіяльності. Автор надав визначення поняттю підприємець, проаналізував релігійний, етнічний та політичний чинники, які, на його думку, впливали на економічне життя українців. Проте, характеризуючи економіко-політичні умови, що склалися на території Східної Галичини, дослідник надає перевагу висвітленню стану промисловості в регіоні, практично не згадуючи про кооперацію, зокрема сільськогосподарську, натомість вважає що поступ кооперації міжвоєнного періоду є прикладом, здатності народу до виживання в будь-яких умовах [53, с. 368–396].

В. Саганюк досліджував грошовий обіг у міжвоєнній Польщі і, зокрема, на західноукраїнських землях. У статті «Монетно-грошова справа в Західній Україні в міжвоєнний період» розкрито особливості кредитно-грошової політики Польщі у міжвоєнний період. Виокремлено особливості проведення кожної грошової реформи. Наведено статистичні дані щодо цін на деякі товари, курсів валют, коливання цін на землю в різні часові рамки. Наведено приклади діяльності деяких кредитно-фінансових підприємств [54, с. 216–222].

У статті «Грошовий обіг у Західній Україні в 30-ті рр. XX ст.» автор розглянув основні аспекти грошового обігу на західноукраїнських землях у 30-ті рр. XX ст. Також дослідник виокремив особливості банківської системи на цій території у міжвоєнний період, назвав, зокрема, і основні банківські установи, що діяли на цій території у 20-х рр. XX ст. [55, с. 154–157].

У статті «Грошове господарство у Західній Україні в умовах польського панування (1918–1939 рр.)» В. Саганюк розглянув особливості функціонування грошово-фінансової системи Польщі і,

зокрема, Східної Галичини у міжвоєнний період. Також у цій статті розкрито умови та особливості проведення грошових реформ. Надано статистичні показники інфляції та курсів обміну [56, с. 252–260].

О. Дудяк у статті «Львівські підприємці за даними перепису 1931 р.: чисельність, етноконфесійна структура, галузь зайнятості» проаналізував особливості діяльності львівських підприємців, у міжвоєнний період. Автором надано коротку характеристику історії львівського підприємництва. Проаналізовано особливості, сфери та напрямки їх діяльності. На основі даних перепису 1931 р. досліджено національну і релігійну структуру підприємницького класу класифіковано переважаючі сфери діяльності [57, с. 521–533].

У контексті дослідження особливостей боротьби українського народу за свою державність, І. Лісна [58], М. Вітенко [59–62], І. Монолатій [61, с. 135–141], Н. Коростіль [63, с. 141–148; 64, с. 106–113], О. Мальярчук [63, с. 141–148], М. Сеньків [65, с. 50–55], Р. Вєпрів і І. Гнип [66, с. 64–71] та М. Шульський [67, с. 291–296] висвітлили деякі аспекти соціально-економічного розвитку цих земель.

У праці «Становлення української державності в Галичині» І. Лісна характеризує умови, які склалися напередодні початку цієї боротьби, зокрема й стан економічного розвитку цих земель, в тому числі й українського села. Серед основних проблем, що склалися, автор вважає найбільшими – консервація середньовічних пережитків та колоніальний характер економічної системи Австро-Угорщини [58].

М. Вітенко у своїх статтях висвітлив деякі аспекти соціально-економічного життя Східної Галичини перед Першою світовою війною. У статті «Вплив соціально-економічних протиріч на загострення польсько-українського конфлікту в Галичині напередодні розпаду Австро-Угорщини» автор розкрив особливості соціально-економічних умов, що склалися у Галичині у другій половині XIX – на початку XX ст. у контексті україно-польського протистояння [59, с. 207–210].

У статті «Польське велике землеволодіння в Галичині (кінець XIX – початку XX ст.)» автор дослідив особливості розподілу земельних ресурсів на території Східної Галичини кінця XIX – початку XX ст. Проаналізувавши особливості ведення поміщицького земельного господарства, він дійшов висновків, що основною причиною їх занепаду була неготовність поміщиків до нових економічних реалій. Їх консервативність марнотратство та зверхність спонукали селян до опору. Селянський страйковий рух прискорив занепад великого землеволодіння у Східній Галичині та пришвидшував парцеляційні процеси [60, с. 72–78].

У статті «Соціально-економічний аспект польсько-українських відносин у Галичині в 1867–1914 рр. та ідея незалежності України» розглянуто соціально-економічний аспект протистояння українського і польського населення Східної Галичини в період від прийняття конституції австрійською монархією – до початку Першої світової війни. У аграрному середовищі основним наріжним каменем конфлікту було соціальне протистояння великих землевласників-поміщиків, якими були в основному поляки та дрібними і середніми господарствами, якими володіли в основному українці [61, с. 135–141]. У статті «Соціально-економічне становище Галичини в останній третині XIX – на початку XX ст.» проаналізовано особливості соціально-економічного розвитку Східної Галичини в окреслений період. М. Вітенко вважає, що найкраще пристосувалися до нових умов товарно-грошових відносин великі землевласники. Як аргумент наводить статистику, зокрема те, що 90 % млинів належали польським дідачам [62, с. 83]. Проте надалі дослідник наголошує на небажанні великих землевласників вкладати фінанси у довготермінові проекти та бажанні наживатися на безкоштовній селянській праці та бюджетних асигнуваннях [62, с. 84–85]. Також автор навів статистичний матеріал щодо орієнтації господарства Східної Галичини, національного складу населення та особливостей поділу праці населення за національними та соціальними критеріями [62, с. 82–91].

Н. Коростіль досліджувала польсько-українські відносини крізь призму економічної діяльності. У статті «Український націоналізм і аграрне питання у Східній Галичині міжвоєнного періоду (1919–1939 рр.)» розкрито особливості соціально-економічного становища українського села у Східній Галичині у міжвоєнний період. Автор спершу розглянула основні економічні концепції щодо перспектив розвитку українського села, розроблені українською інтелігенцією. Також у статті досліджено причини низької рентабельності українських селянських господарств. Проаналізувавши стан справ у західноукраїнському селі у зазначений період, дослідниця дійшла висновків, що причиною неефективності селянських господарств були відсутність навиків торгівлі у селян, незнання ефективних, передових на той час, методів обробітку землі та практична відсутність механізації господарства [63, с. 141–148]. У статті «Польська влада і українські аграрії Східної Галичини міжвоєнного періоду» автор висвітлила особливості існування села Східної Галичини у міжвоєнний період. Дослідницею проаналізовано вплив польської аграрної політики на економічне функціонування українського сільського господарства та суспільно-політичні процеси,

що відбувалися в українському аграрному середовищі. На думку Н. Коростіль, саме політика польської влади сприяла радикалізації українського села і збільшенню симпатії селян, зокрема, до ОУН [64, с. 106–113].

М. Сеньків у статті «Культурно-освітня діяльність української кооперації в галицькому селі в міжвоєнний період» виокремила місце просвітницької діяльності в українському кооперативному русі. Дослідницею наведено численні факти участі українських кооперативів та окремих діячів у різних культурних та освітніх проектах. Незважаючи, на те, що чільне місце у статті посідає дослідження діяльності «Сільського господаря», автор не згадує про його багаторічного керівника Т. Войнаровського [65, с. 50–55].

У статті Р. Веприва та І. Гнипа «Греко-католицька церква і організація економічного самозахисту українського населення Східної Галичини у міжвоєнний період» здійснено поверхневий аналіз західноукраїнського економічного життя у міжвоєнний період. Досліджено роль Греко-католицької церкви у розвитку кооперативного руху на землях Західної України. Надано коротку характеристику діяльності найбільших українських кооперативів. Розглянуто конфліктні ситуації, які виникали в українських кооперативів із польською владою та кооперативними організаціями інших національностей (поляків, євреїв, тощо) [66, с. 64–71].

М. Шульський у статті «Роль духовенства у розвитку кооперації в Галичині» аналізує діяльність в економічній сфері таких визначних служителів Церкви, як А. Шептицький, Т. Войнаровський, І. Наумович, О. Нижанківський, Ю. Дзєрович, зокрема, вказав Т. Войнаровського, як засновника парцеляційного товариства «Земля» та Земельного іпотечного банку [67, с. 291–296].

У деяких монографіях окремо згадується зазначена проблематика. До таких належать праці М. Стрішенця [68] та Й. Шимоновича [69]. Зокрема, М. Стрішенець у монографії «Економічна історія Тернопільщини», через призму економічної історії сучасної Тернопільської області, висвітлює, зокрема, й економічну історію земель, що входили до Східної Галичини в кінці XIX – у першій половині XX ст. Подається значна кількість статистичних даних. Також в додатках вказані тогочасні міри та деяка термінологія, що вживалася українським населенням того періоду [68].

У монографії Й. Шимоновича «Економічна Україна. Наукові праці» здійснено комплексне дослідження економічної історії України, зокрема і Східної Галичини кінця XIX – першої половини XX ст. Автором зібрано і систематизовано статистичний матеріал, який відображає особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель у цей період, окремих кооперативів, та загалом умови функціонування українських господарств. Здійснено аналіз діяльності основних підприємств краю. Розкрито особливості їх взаємодії із державною владою у часи Австро-Угорщини та II Речіпосполитої [69].

Деякі аспекти соціально-економічного розвитку західноукраїнського села в окреслений період висвітлив у своїх публікаціях і автор цієї статті. Зокрема, у статті «Структура і організація управління парцеляційного товариства «Земля» у Львові (1907–1923 рр.)», на прикладі парцеляційного товариства «Земля» сформульовано типову структуру управління українськими кооперативами в окреслений період [70, с. 56–59].

У статті «Основні напрямки діяльності парцеляційного товариства «Земля» у Львові напередодні Першої світової війни (1907–1914 рр.)», на прикладі діяльності товариства «Земля» висвітлено деякі особливості соціально-економічного розвитку Східної Галичини напередодні Першої світової війни, а також приклад участі українських кооперативів у культурно-освітньому житті українців [71, с. 112–116].

У статті «Основні фінансові показники та особливості організації діяльності парцеляційного товариства «Земля» у Львові напередодні Першої світової війни (1907–1914 рр.)», зокрема, висвітлено типові особливості організації діяльності українських кооперативів на західноукраїнських землях напередодні Першої світової війни на прикладі парцеляційного товариства «Земля» [72, с. 50–52].

Окрім цього на прикладі діяльності цього товариства автор досліджував типову організаційну структуру українських кооперативів [73], особливості соціального захисту їх працівників [74], характеризував загальні соціально-економічні умови цього часу [75], кадрової політики українських кооперативів [76], участь греко-католицького духовенства у заснуванні та діяльності українських кооперативів у кінці XIX – на початку XX ст. [77] та соціально-економічні умов, що склалися на західноукраїнських землях у перші повоєнні роки [78]. Також було досліджено і систематизовано матеріали фонду 845 Центрального державного архіву України в м. Львові [79].

Таким чином, соціально-економічний розвиток Східної Галичини кінця XIX ст. – 1939 р. доволі повно висвітлений у сучасній українській вітчизняній історіографії. Досліджено широкий спектр аспектів функціонування економічних структур у Східній Галичині впродовж цього періоду та окреслено його соціальну трансформацію в різних політичних режимах, які здійснювали свою політику на окреслених землях у зазначений часовий проміжок.

Перспективи подальших досліджень на цю тематику вбачаємо у розкритті особливостей діяльності окремих кооперативів або їх об'єднань, яких налічувалося у різні часові відрізки упродовж даного періоду від кількох сотень, до кількох тисяч. Адже саме функціонування кожного окремого суб'єкта економічної системи формує загальну картину розвитку економіки українського аграрного середовища Східної Галичини в окреслений період.

Список використаних джерел

1. Марочко В. І. Українська селянська кооперація. Історико-теоретичний аспект (1861–1929 рр.). Київ: М. Р. Rots Publishing, 1995. 224 с. 2. Коваль Ф. Християнські засади українського кооперативного руху. Львів: Ахіл, 2002. 404 с. 3. Лузан Ю. Я. Кооперативні банки – важливий фактор зростання економіки // Економіка АПК. 2004. № 3. С. 50–53. 4. Анісімов В. В. До проблем вивчення історії банківської справи // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2010. № 3. С. 238–240. 5. Гавліч І. Ідеї кооперативного руху у поглядах українських громадсько-політичних діячів Східної Галичини (кін. XIX – поч. XX ст.) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2011. № 1. С. 68–72. 6. Скляр О. Соціально-економічні аспекти національного визволення в українській публіцистиці початку XX ст. // Українознавство. 2015. № 3. С. 100–108. 7. Злупко С. Українське селянство першої половини XX ст. трагедія і героїзм. Львів: Універсум, 1997. 164 с. 8. Смолей В. В. Військове і цивільне аграрне осадництво у Західній Україні історико-правовий контекст (1919–1939 рр.). Тернопіль: Підручники і посібники, 2003. 112 с. 9. Родіонова Л. Особливості розвитку ринкових відносин у західноукраїнському селі в 20–30-ті рр. XX ст. // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2003. № 3. С. 213–217. 10. Стеблій Ф. І. Східна Галичина // Історія українського селянства. Київ: Наукова думка, 2006. С. 416–424. 11. Стеблій Ф. І. Східна Галичина і Північна Буковина // Історія українського селянства. Київ: Наукова думка, 2006. Т. 1. С. 428–457. 12. Реєнт О. П. Світова війна 1914–1918 рр. і українське селянство // Історія українського селянства. Київ: Наукова думка, 2006. Т. 1. С. 498–519. 13. Литвин М. Р. Західноукраїнське село в період визвольних змагань // Історія українського селянства. Київ: Наукова думка, 2006. Т. 1. С. 597–622. 14. Сливка Ю. Ю. Селянство західноукраїнських земель міжвоєнного періоду // Історія українського селянства. Київ: Наукова думка, 2006. Т. 2. С. 225–262. 15. Берест І. Сільське господарство Східної Галичини і Західної Волині у роки Першої світової війни // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2008. № 1. С. 61–69. 16. Гладун М. Особливості аграрної реформи ЗОУНР // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2011. № 1. С. 103–110. 17. Гладун М. Політика польського осадництва у Львівському воєводстві міжвоєнного періоду // Військово-науковий вісник. 2011. № 16. С. 115–124. 18. Жулканич Н. Аграрні перетворення в регіоні Карпат // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2011. № 1. С. 72–76. 19. Виздрик В. С. Польська аграрна реформа та її реалізація у 20-х рр. XX ст. на західноукраїнських землях // Держава та армія. 2013. № 752. С. 150–155. 20. Дрогомирецька Л. Український кооперативний рух в Галичині в 20–30 рр. XX ст. Організаційна будова і досвід господарської діяльності // Галичина. Науковий і культурно-просвітній часопис. 1998. № 1 (2). С. 173–180. 21. Дрогомирецька Л. Боротьба західноукраїнських політичних партій за впливи в кооперації (1920–1939 рр.) // Галичина. Науковий і культурно-просвітній часопис. 2001. № 7. С. 71–77. 22. Дрогомирецька Л. Р. Греко-Католицьке духовенство Галичини в українському кооперативному русі (1920–1939 рр.) // Вісник Прикарпатського університету. Історія. 2003. № 7. С. 77–89. 23. Дрогомирецька Л. Проблеми кооперації в документах і діяльності організації українських націоналістів // Галичина. Науковий і культурно-просвітній часопис. 2008. № 14. С. 148–154. 24. Дрогомирецька Л. Економічно-просвітницька діяльність українських кооперативів у Західній Україні (1920–1939 рр.) // Галичина. Науковий і культурно-просвітній часопис. 2010. № 17. С. 159–173. 25. Дрогомирецька Л. Ідеологія українського кооперативного руху в Західній Україні (1920–1939 рр.) // Вісник Прикарпатського університету. Історія. 2010. № 18. С. 44–50. 26. Дрогомирецька Л. Досвід діяльності українських політичних партій у сфері кооперації // Галичина. Науковий і культурно-просвітній часопис. 2015. № 27. С. 115–132. 27. Шміло О. Сільськогосподарська кооперація західноукраїнського селянства у 20–30-х рр. XX ст. як форма підприємницької діяльності // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2002. № 1. С. 84–86. 28. Шміло О. Особливості еволюції соціально-економічної структури західноукраїнського села в 20–30-х рр. XX ст. // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2002. № 2. С. 48–52. 29. Гавліч І. Б. Українська кредитна кооперація у Східній Галичині (остання третина XIX ст. – 1914 р.): дис. канд. іст. наук: 07.00.01. Тернопіль, 2010. 241 с. 30. Фугала В. Господарсько-кооперативний рух Західної України міжвоєнного періоду XX ст.: сучасні дослідження та інтерпретації // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2011. № 1. С. 261–265. 31. Капітан Л. Форми організації виробництва та селянського самоврядування у Західній Україні у першій половині XX ст. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2014. В. 2. Ч. 3. С. 68–73. 32. Горюхов О. Історико-географічні передумови інвестування господарства Галичини в другій половині XIX – на початку XX ст. // Часопис соціально-економічної географії. 2014. № 16. С. 206–210. 33. Цяпало О. С. Іпотечні банки Галичини наприкінці XIX – на початку XX століть // Фінанси України. 1998. № 5. С. 103–107. 34. Комаринська З. Зародження і розвиток

банківської справи в Західній Україні (друга половина XVIII – початок XX століття) // Вісник Національного банку України. 2000. № 11. С. 58–61. 35. Комаринська З. Українські банки Львова в авангарді руху ощадності // Вісник Національного банку України. 2007. № 5. С. 50–53. 36. Кузьма Н. Ощадний рух: із минулого у сучасність Українські банки Львова в авангарді руху ощадності // Вісник Національного банку України. 2007. № 5. С. 53–56. 37. Селезньова О. М. Поява та розвиток кредитно-фінансових установ на Буковині: історико-правовий аспект // Економіка. Фінанси. Право. 2007. № 9. С. 27–29. 38. Струк З. Організація української кооперації на західноукраїнських землях у міжвоєнний період (1921–1939 рр.). Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2000. 138 с. 39. Струк З. Діяльність українських кооперативів у Західній Україні (1921–1939 рр.). Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2000. 152 с. 40. Мицько В. Господарсько-кооперативний часопис – провісник української кооперації на західноукраїнських землях у міжвоєнний період (1921–1939 рр.) // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2003. № 1. С. 120–128. 41. Вербовий М. В. Українська традиція кооперативного убезпечення // Фінанси України. 2004. № 6. С. 129–135. 42. Леоненко П. М. Кредитна політика державного земельного банку Другої речі посполитої в Західній Україні // Фінанси України. 2007. № 3. С. 140–149. 43. Василик І. Б. Роль економічних товариств і організацій у процесі формуванні української політичної еліти Східної Галичини наприкінці XIX – початку XX ст. // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. 2008. № 14. С. 94–99. 44. Василик І. Б. Участь галицьких правників у створенні українських економічних і фінансових установ в кінці XIX на початку XX століття. URL: <http://pravotoday.in.ua/ua/press-centre/publications/pub-495/> (дата звернення 01.04.2017). 45. Чуйко І. Визначний український громадсько-політичний діяч Євген Олесницький (1860–1917 рр.): повернення зі забуття і вшанування пам'яті // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2007. № 2. С. 17–21. 46. Чуйко І. Визначний український громадсько-політичний діяч Євген Олесницький (1860–1917 рр.): повернення зі забуття і вшанування пам'яті // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2008. № 1. С. 34–41. 47. Чуйко І. Роль Є. Олесницького у розвитку українського кооперативного руху // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2011. № 1. С. 76–81. 48. Кліш А. Проблеми соціально-економічного розвитку Східної Галичини у діяльності Католицького русько-народного союзу // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2011. № 2. С. 31–34. 49. Чорна М. Кооперативна діяльність Іванни Блажкевич у Східній Галичині (1905–1939 рр.) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2012. № 1. С. 177–183. 50. Гавліч І. Роль страхових товариств «Дністра і Карпатії» у кредитному забезпеченні кооперативного руху Східної Галичини // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2013. № 1. Ч. 2. С. 13–18. 51. Гринюка Б. Земельна власність Підгорецького монастиря на початку XX ст. (1900–1914 рр.) // Проблеми національно-патріотичного виховання: історичний та психолого-педагогічний аспекти: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 23 лютого 2017 року). 2017. С. 78–81. 52. Алексієвець Л. Особливості соціально-економічного розвитку Польщі у міжвоєнний період (1918–1939 рр.) // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2001. № 2. С. 184–195. 53. Коропецький І. Австрія та українське підприємництво в Галичині // Записки НТШ. Львів: Наукове товариство імені Шевченка, 2006. С. 368–396. 54. Саганюк В. Ф. Монетно-грошова справа в Західній Україні в міжвоєнний період // Вісник Прикарпатського університету. Історія. 2007. № 12–13. С. 216–222. 55. Саганюк В. Грошовий обіг у Західній Україні в 30-ті рр. XX ст. // Галичина. Науковий і культурно-просвітній часопис. 2008. № 14. С. 154–157. 56. Саганюк В. Грошове господарство у Західній Україні в умовах польського панування (1918–1939 рр.) // Галичина. Науковий і культурно-просвітній часопис. 2009. № 15–16. С. 252–260. 57. Дудяк О. Львівські підприємці за даними перепису 1931 р.: чисельність, етноконфесійна структура, галузь зайнятості // Вісник Львівського університету. Серія історична. 2013. № 48. С. 521–533. 58. Лісна І. С. Становлення української державності в Галичині (1918–1923 рр.). Тернопіль, 2001. 92 с. 59. Вітенко М. Вплив соціально-економічних протиріч на загострення польсько-українського конфлікту в Галичині напередодні розпаду Австро-Угорщини // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2003. № 3. С. 207–210. 60. Вітенко М. Д. Польське велике землеволодіння в Галичині (кін. XIX – поч. XX ст.) // Вісник Прикарпатського університету. Історія. 2008. № 14. С. 72–78. 61. Вітенко М. Соціально-економічний аспект польсько-українських відносин у Галичині в 1867–1914 рр. та ідея незалежності України // Галичина. Науковий і культурно-просвітній часопис. 2008. № 14. С. 135–141. 62. Вітенко М. Соціально-економічне становище Галичини в останній третині XIX – на початку XX ст. // Вісник Прикарпатського університету. Історія. 2012. № 22. С. 82–91. 63. Коростіль Н. Український націоналізм і аграрне питання у Східній Галичині міжвоєнного періоду (1919–1939 рр.) // Галичина. Науковий і культурно-просвітній часопис. 2008. № 14. С. 141–148. 64. Коростіль Н. Польська влада і українські аграрії Східної Галичини міжвоєнного періоду // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2009. № 3. С. 106–113. 65. Сеньків М. Культурно-освітня діяльність української кооперації в галицькому селі в міжвоєнний період // Вісник Прикарпатського університету. Історія. 2010. № 18. С. 50–55. 66. Вєпрів Р. Греко-католицька церква і організація економічного самозахисту українського населення Східної Галичини у міжвоєнний період // Наукові записки Тернопільського

національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2013. № 2. Ч. 1. С. 64–71. 67. Шульський М. Г. Роль духовенства у розвитку кооперації в Галичині // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Економіка. 2013. № 21. С. 291–296. 68. Стрішенець М. М. Економічна історія Тернопільщини. Тернопіль: Астон, 2001. 309 с. 69. Шимонович Й. Економічна Україна. Наукові праці. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 432 с. 70. Янюк І. Структура і організація управління парцеляційного товариства «Земля» у Львові (1907–1923 рр.) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2015. № 1. Ч. 2 С. 56–59. 71. Янюк І. Основні напрямки діяльності парцеляційного товариства «Земля» у Львові напередодні Першої світової війни // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2015. № 2. Ч. 1 С. 112–116. 72. Янюк І. Основні фінансові показники та особливості організації діяльності парцеляційного товариства «Земля» у Львові напередодні Першої світової війни (1907–1914 рр.) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: історія. 2016. № 1. Ч. 4 С. 50–52. 73. Янюк І. Організаційна структура парцеляційного товариства «Земля» у Львові (1907–1923 рр.) // Дні науки історичного факультету (до 150-річчя з дня народження М. С. Грушевського): матеріали ІХ Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих учених, 21 квітня 2016, Київ, Україна / Редкол.: проф. І. К. Патриляк (голова), ас. І. Г. Адамська, (заст. голови), О. Р. Магдич (відп. редактор). Київ, 2016. С. 73–75. 74. Янюк І. Соціальний захист службовців товариства «Земля» (1920–1922 рр.) // Актуальні тенденції розвитку суспільних наук в Україні: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 11–12 листопада 2016, Київ, Київ, 2016. С. 29–32. 75. Янюк І. Особливості функціонування парцеляційного товариства «Земля» у Львові напередодні Першої світової війни // Актуальні питання історії України у III тисячолітті: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 22 листопада 2016, Тернопіль, Україна. Тернопіль, 2016. С. 32–34. 76. Янюк І. Кадрова політика парцеляційного товариства «Земля» у Львові (1907–1923 рр.) // Перспективи розвитку сучасної науки: Матеріали ІV Міжнародної науково-практичної конференції, 2–3 грудня 2016, Львів, Україна. Херсон, 2016. С. 175–178. 77. Янюк І. Окремі аспекти діяльності греко-католицької церкви у сфері економічного життя українців // Проблеми національно-патріотичного виховання: історичний та психолого-педагогічний аспекти: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 23 лютого 2017, Тернопіль, Україна / укладачі В. С. Мисик, І. Ф. Янюк, Т. Г. Дідух, О. А. Ревуцька, ТОКШПО. Тернопіль, 2017. С. 98–99. 78. Янюк І. Особливості функціонування кооперативного банку «Земля» у міжвоєнний період // Наукові дослідження: перспективи інновацій у суспільстві і розвитку технологій: Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції, 14–15 березня 2017, Харків, Україна. Харків 2017. С. 25–28. 79. Янюк І. Діяльність кооперативного банку «Земля» (за матеріалами ЦДАЛ України) // Перспективи та пріоритети розвитку історичної науки: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 10–11 квітня 2017, Вінниця, Україна. Вінниця, 2017. С. 31–34.

References

1. Marochko V. I. *Ukrayins'ka selyans'ka kooperatsiya. Istoryko-teoretychnyy aspekt (1861–1929 rr.)* [Ukrainian Peasant Cooperation. Historical and theoretical aspect (1861–1929)]. Kyiv: M. P. Rots Publishing, 1995. 224 s. 2. Koval' F. *Khrystyans'ki zasady ukrayins'koho kooperatyvnoho rukhu* [The Christian Foundations of the Ukrainian Cooperative Movement]. L'viv: Akhil, 2002. 404 s. 3. Luzan Yu. Ya. *Kooperatyvni banky – vazhlyvyi faktor zrostannya ekonomiky* [Cooperative banks - an important factor in the growth of the economy]. *Ekonomika APK*. 2004. # 3. S. 50–53. 4. Anisimov V. V. *Do problem vyvchennya istoriyi bankiv'skoyi spravy* [On the problems of studying the history of banking]. *Visnyk Universytetu bankiv'skoyi spravy Natsional'noho banku Ukrayiny*. 2010. # 3. S. 238–240. 5. Havlich I. *Ideyi kooperatyvnoho rukhu u pohlyadakh ukrayins'kykh hromads'ko-politychnykh diyachiv Skhidnoyi Halychyny (kin. XIX – poch. XX st.)* [Ideas of the cooperative movement in the views of Ukrainian public-political leaders of the Eastern Halychyna (late XIX - early XX centuries)]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya*. 2011. # 1. S. 68–72. 6. Sklyarova O. *Sotsial'no-ekonomichni aspekty natsional'noho vyzvolennya v ukrayins'kii publitsystytsi pochatku XX st.* [Socio-economic aspects of national liberation in Ukrainian journalism at the beginning of the XX century]. *Ukrayinoznavstvo*. 2015. # 3. S. 100–108. 7. Zlupko S. *Ukrayins'ke selyanstvo pershoyi polovyny XX st. trahediya i heroyizm* [The Ukrainian peasantry of the first half of the XX century. Tragedy and heroism]. L'viv: Universum, 1997. 164 s. 8. Smoley V. V. *Viys'kove i tsyvil'ne ahrarne osadnytstvo u Zakhidniy Ukrayini istoriko-pravovyy kontekst (1919–1939 rr.)* [Military and civilian agrarian sedimentation in the Western Ukraine historical and legal context (1919–1939)]. *Ternopil': Pidruchnyky i posibnyky*, 2003. 112 s. 9. Rodionova L. *Osoblyvosti rozvytku rynkovykh vidnosyn u zakhidnoukrayins'komu seli v 20–30-ti rr. XX st.* [Features of the development of market relations in the West Ukrainian village in the 20-30's of the XX century]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya*. 2003. # 3. S. 213–217. 10. Stebliy F. I. *Skhidna Halychyna Istoriya ukrayins'koho selyanstva* [Eastern Halychyna]. Kyiv: Naukova dumka, 2006. S. 416–424. 11. Stebliy F. I. *Skhidna Halychyna i Pivnichna Bukovyna* [Eastern Halychyna and Northern Bukovina]. *Istoriya ukrayins'koho selyanstva*. Kyiv: Naukova dumka, 2006. T. 1.S. 428–457. 12. Reyent O. P. *Svitova viyna 1914–1918 rr. i ukrayins'ke selyanstvo* [The World War of 1914–1918 and the Ukrainian Peasantry]. *Istoriya ukrayins'koho selyanstva*. Kyiv: Naukova dumka, 2006. T. 1 S. 498–519. 13. Lytvyn M. R. *Zakhidnoukrayins'ke selo v period vyzvol'nykh zmahan'* [Ukrainian village during the period of liberation struggles]. *Istoriya ukrayins'koho selyanstva*. Kyiv: Naukova dumka, 2006. T. 1. S. 597–622. 14. Slyvka Yu. Yu. *Selyanstvo zakhidnoukrayins'kykh zemel'*

mizhvoyennoho periodu [Peasantry of the West Ukrainian lands of the interwar period]. *Istoriya ukrayins'koho selyanstva*. Kyiv: Naukova dumka, 2006. T. 2. S. 225–262. 15. Berest I. Sil's'ke gospodarstvo Skhidnoi Halychyny i Zakhidnoi Volyni u roky Pershoi svitovoyi viyny [Agriculture of Eastern Halychyna and Western Volhynia during the First World War]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka*. Seriya: istoriya. 2008. # 1. S. 61–69. 16. Hladun M. Osoblyvosti ahrarnoyi reformy ZOUNR [Features of the Agrarian Reform of the ZOUNR]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka*. Seriya: istoriya. 2011. # 1. S. 103–110. 17. Hladun M. Polityka pol'skoho osadnytstva u L'vivskomu voyevodstvi mizhvoyennoho periodu [Policies of Polish sedimentation in the Lviv province of the interwar period]. *Viys'kovo-naukovyy visnyk*. 2011. # 16. S. 115–124. 18. Zhulkanych N. Ahrarni peretvorenyia v rehioni Karpat [Agrarian transformations in the Carpathian region]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka*. Seriya: istoriya. 2011. # 1. S. 72–76. 19. Vyzdryk V. S. Pol'ska ahrarna reforma ta yiyi realizatsiya u 20-kh rr. XX st. na zakhidnoukrayins'kykh zemlyakh [Polish agrarian reform and its realization in the 20's of the XX century on the western lands]. *Derzhava ta armiya*. 2013. # 752. S. 150–155. 20. Drohomiretska L. Ukrayins'kyi kooperatyvnyi rukh v Halychyni v 20–30 rr. XX st. Orhanizatsiyna budova i dosvid hospodar'skoyi diyal'nosti [Ukrainian cooperative movement in Halychyna in the 20–30's of the XX century. Organizational structure and experience of economic activity]. *Halychyna. Naukovyy i kul'turno-prosvitniy chasopys*. 1998. # 1 (2). S. 173–180. 21. Drohomiretska L. Borot'ba zakhidnoukrayins'kykh politychnykh partiy za vplyvy v kooperatsiyi (1920–1939 rr.) [The struggle of Western Ukrainian political parties for the influence of cooperation (1920–1939)]. *Halychyna. Naukovyy i kul'turno-prosvitniy chasopys*. 2001. # 7. S. 71–77. 22. Drohomiretska L. R. Hreko-Katolyts'ke dukhovenstvo Halychyny v ukrayins'komu kooperatyvnomu rusi (1920–1939 rr.) [Greco-Catholic clergy of Halychyna in the Ukrainian cooperative movement (1920–1939)]. *Visnyk Prykarpats'koho universytetu*. *Istoriya*. 2003. # 7. S. 77–89. 23. Drohomiretska L. Problemy kooperatsiyi v dokumentakh i diyal'nosti orhanizatsiyi ukrayins'kykh natsionalistiv [Problems of cooperation in the documents and activities of the organization of Ukrainian nationalists]. *Halychyna. Naukovyy i kul'turno-prosvitniy chasopys*. 2008. # 14. S. 148–154. 24. Drohomiretska L. Ekonomichno-prosvitnytska diyal'nist' ukrayins'kykh kooperatyviv u Zakhidniy Ukraini (1920–1939 rr.) [The Economic and Educational Activity of Ukrainian Cooperatives in Western Ukraine (1920–1939)]. *Halychyna. Naukovyy i kul'turno-prosvitniy chasopys*. 2010. # 17. S. 159–173. 25. Drohomiretska L. Ideolohiya ukrayins'koho kooperatyvnoho rukhu v Zakhidniy Ukraini (1920–1939 rr.) [The Ideology of the Ukrainian Cooperative Movement in Western Ukraine (1920–1939)]. *Visnyk Prykarpats'koho universytetu*. *Istoriya*. 2010. # 18. S. 44–50. 26. Drohomiretska L. Dosvid diyal'nosti ukrayins'kykh politychnykh partiy u sferi kooperatsiyi [Experience of Ukrainian Political Parties in the Field of Cooperation]. *Halychyna. Naukovyy i kul'turno-prosvitniy chasopys*. 2015. # 27. S. 115–132. 27. Shmilo O. Sil's'kohospodarska kooperatsiya zakhidnoukrayins'koho selyanstva u 20–30-kh rr. XX st. yak forma pidpryemnyts'koyi diyal'nosti [Agricultural cooperatives of the Western Ukrainian peasantry in the 20–30's of the XX century as a form of entrepreneurial activity]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka*. Seriya: istoriya. 2002. # 1. S. 84–86. 28. Shmilo O. Osoblyvosti evolyutsiyi sotsial'no-ekonomichnoyi struktury zakhidnoukrayins'koho sela v 20–30-kh rr. XX st. [Features of the evolution of the socio-economic structure of the Western Ukrainian village in the 20–30's of the XX century]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka*. Seriya: istoriya. 2002. # 2. S. 48–52. 29. Havlich I. B. Ukrayins'ka kredytna kooperatsiya u Skhidniy Halychyni (ostannya tretyna XIX st. – 1914 r.) [Ukrainian Credit Cooperation in Eastern Halychyna (last third of the XIX century – 1914)]: dys. kand. ist. nauk: 07.00.01. Ternopil', 2010. 241 s. 30. Futala V. Hospodars'ko-kooperatyvnyi rukh Zakhidnoi Ukrainy mizhvoyennoho periodu XX st.: suchasni doslidzhennya ta interpretatsiyi [Economic-Cooperative Movement of Western Ukraine of the Interwar Period of the XX Century: Current Research and Interpretation]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka*. Seriya: istoriya. 2011. # 1. S. 261–265. 31. Kapitan L. Formy orhanizatsiyi vyrobnytstva ta selyans'koho samovryaduvannya u Zakhidniy Ukraini u pershiy polovyni XX st. [The forms of organization of production and peasant self-government in Western Ukraine in the first half of the XX century]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka*. Seriya: istoriya. 2014. V. 2. Ch. 3 S. 68–73. 32. Horovyy O. Istoryko-heohrafichni peredumovy investuvannya gospodarstva Halychyny v druhiy polovyni XIX – na pochatku XX st. [Historical and geographical preconditions for investing in the Halychyna economy in the second half of the XIX and early XX centuries]. *Chasopys sotsial'no-ekonomichnoyi heohrafiyi*. 2014. # 16. S. 206–210. 33. Tsyapalo O. S. Ipotechni banky Halychyny naprykintsi XIX – na pochatku XX stolit' [Mortgage banks of Halychyna in the late XIX – early XX centuries]. *Finansy Ukrainy*. 1998. # 5. S. 103–107. 34. Komarynska Z. Zardzhennya i rozvytok bankiv'skoyi spravy v Zakhidniy Ukraini (druha polovyna XVIII – pochatok XX stolittya) [The origin and development of banking in Western Ukraine (second half of the XVIII – the beginning of the XX century)]. *Visnyk Natsional'noho banku Ukrainy*. 2000. # 11. S. 58–61. 35. Komarynska Z. Ukrayins'ki banky L'vova v avanhardi rukhu oshchadnosti [Ukrainian banks of Lviv in the forefront of the economy of savings]. *Visnyk Natsional'noho banku Ukrainy*. 2007. # 5. S. 50–53. 36. Kuz'ma N. Oshchadnyy rukh: iz mynuloho u suchasnist' Ukrainyans'ki banky L'vova v avanhardi rukhu oshchadnosti [Savings movement: from the past to the present Ukrainian banks of Lviv in the forefront of the economy of savings]. *Visnyk Natsional'noho banku Ukrainy*. 2007. # 5. S. 53–56. 37. Selez'nova O. M. Poyava ta rozvytok kredytno-finansovykh ustanov na Bukovyni: istoryko-pravovyy aspekt [The emergence and development of financial institutions in Bukovina: the historical and legal aspect]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*. 2007. # 9. S. 27–29. 38. Struk Z. Orhanizatsiya ukrayins'koyi kooperatsiyi na zakhidnoukrayins'kykh zemlyakh u

mizhvoyenny period (1921–1939 rr.) [Organization of Ukrainian co-operation in the western Ukrainian lands in the interwar period (1921–1939)]. L'viv: Instytut ukrayinoznavstva im. I. Krypyakevycha NAN Ukrayiny, 2000. 138 s. 39. Struk Z. Diyal'nist' ukrayins'kykh kooperatyviv u Zakhidniy Ukraini (1921–1939 rr.) [Activities of Ukrainian Cooperatives in Western Ukraine (1921–1939)]. L'viv: Instytut ukrayinoznavstva im. I. Krypyakevycha NAN Ukrayiny, 2000. 152 s. 40. Myts'ko V. Hospodars'ko-kooperatyvnyy chasopys – provisyuk ukrayins'koyi kooperatsiyi na zakhidnoukrayins'kykh zemlyakh u mizhvoyenny period (1921–1939 rr.) [Economic-cooperative journal - the forerunner of Ukrainian cooperation in the western Ukrainian lands in the interwar period (1921–1939)]. Naukovi zapysky Ternopil's'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya. 2003. # 1. S. 120–128. 41. Verbovyi M. V. Ukrayins'ka tradytsiya kooperatyvnoho ubezpechennya [Ukrainian Tradition of Cooperative Security]. Finansy Ukrayiny. 2004. # 6. S. 129–135. 42. Leonenko P. M. Kredytna polityka derzhavnoho zemel'noho banku Druhoyi rechi pospolytoly v Zakhidniy Ukraini [Credit Policy of the State Land Bank The Second Common Polish Commonwealth in Western Ukraine]. Finansy Ukrayiny. 2007. # 3. S. 140–149. 43. Vasylyk I. B. Rol' ekonomichnykh tovarystv i orhanizatsiy u protsesi formuvanni ukrayins'koyi politychnoyi elity Skhidnoyi Halychyny naprykintsi XIX – pochatku XX st. [The role of economic societies and organizations in the process of forming the Ukrainian political elite of Eastern Halychyna in the late XIX – early XX centuries]. Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyn's'koho. 2008. # 14. S. 94–99. 44. Vasylyk I. B. Uchast' halyts'kykh pravnykiv u stvorenni ukrayins'kykh ekonomichnykh i finansovykh ustanov v kintsi XIX na pochatku XX stolittya [Participation of Galician lawyers in the establishment of Ukrainian economic and financial institutions in the late XIX – at the beginning of the XX century]. URL: <http://pravotoday.in.ua/ua/press-centre/publications/pub-495> 45. Chuyko I. Vyznachnyy ukrayins'kyy hromads'ko-politychnyy diyach Yevhen Olesnyts'kyy (1860–1917 rr.): povernennya zi zabuttya i vshanuvannya pamyati [A prominent Ukrainian public figure, Eugene Olesnytsky (1860–1917): return from oblivion and honoring memory]. Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya. 2007. # 2. S. 17–21. 46. Chuyko I. Vyznachnyy ukrayins'kyy hromads'ko-politychnyy diyach Yevhen Olesnyts'kyy (1860–1917 rr.): povernennya zi zabuttya i vshanuvannya pamyati [A prominent Ukrainian public figure, Eugene Olesnytsky (1860–1917): A return from oblivion and commemoration]. Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya. 2008. # 1. S. 34–41. 47. Chuyko I. Rol' Ye. Olesnyts'koho u rozvytku ukrayins'koho kooperatyvnoho rukhu [Chuyko I. The role of Y. Olesnytsky in the development of the Ukrainian cooperative movement]. Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya. 2011. # 1. S. 76–81. 48. Klish A. Problemy sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku Skhidnoyi Halychyny u diyal'nosti Katolyts'koho rus'ko-narodnoho soyuzu [Problems of Social-Economic Development of Eastern Halychyna in the Activities of the Catholic Russo-People's Union]. Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya. 2011. # 2. S. 31–34. 49. Chorna M. Kooperatyvna diyal'nist' Ivanny Blazhkevych u Skhidniy Halychyni (1905–1939 rr.) [Cooperative activity of Ivanya Blazhkevich in Eastern Halychyna (1905–1939)]. Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya. 2012. # 1. S. 177–183. 50. Havlich I. Rol' strakhovykh tovarystv «Dnistra i Karpatiyi» u kredytnomu zabezpechenni kooperatyvnoho rukhu Skhidnoyi Halychyny [The role of insurance companies of the Dniester and Carpathians in the lending of the cooperative movement of the Eastern Halychyna]. Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya. 2013. # 1. Ch. 2. S. 13–18. 51. Hrynyuka B. Zemel'na vlasnist' Pidhorets'koho monastyrya na pochatku XX st. (1900–1914 rr.) [Land ownership of Podgoretsky monastery at the beginning of the 20th century (1900–1914)]. Problemy natsional'no-patriotychno vykhovannya: istorychnyy ta psykhologo-pedahohichnyy aspekty: Materialy Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (m. Ternopil', Ukrayina, 23 lyutoho 2017 roku). 2017. S. 78–81. 52. Alekseyevets' L. Osoblyvosti sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku Pol'shchi u mizhvoyenny period (1918–1939 rr.) [Features of Socio-Economic Development of Poland in the Interwar Period (1918–1939)]. Naukovi zapysky Ternopil's'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya. 2001. # 2. S. 184–195. 53. Koropets'kyy I. Avstriya ta ukrayins'ke pidpryyemnytstvo v Halychyni [Austria and Ukrainian Entrepreneurship in Halychyna]. Zapysky NTSh. L'viv: Naukove tovarystvo imeni Shevchenka, 2006. S. 368–396. 54. Sahanyuk V. F. Monetno-hroshova sprava v Zakhidniy Ukraini v mizhvoyenny period [Monetary Affairs in Western Ukraine in the Interwar Period]. Visnyk Prykarpat's'koho universytetu. Istorya. 2007. # 12–13. S. 216–222. 55. Sahanyuk V. Hroshovy obih u Zakhidniy Ukraini v 30-ti rr. XX st. [Money circulation in Western Ukraine in the 30's of the XX century]. Halychyna. Naukovyy i kul'turno-prosvitniy chasopys. 2008. # 14. S. 154–157. 56. Sahanyuk V. Hroshove gospodarstvo u Zakhidniy Ukraini v umovakh pol's'koho panuvannya (1918–1939 rr.) [Monetary economy in western Ukraine in the conditions of Polish domination (1918–1939)]. Halychyna. Naukovyy i kul'turno-prosvitniy chasopys. 2009. # 15–16. S. 252–260. 57. Dudyak O. L'viv's'ki pidpryyemtsi za danymy perepysu 1931 r.: chysel'nist', etnokonfesiynna struktura, haluz' zaynyatosti [Lviv businessmen according to the data of the census of 1931: number, ethnoconfessional structure, branch of employment]. Visnyk L'viv's'koho universytetu. Seriya istorychna. 2013. # 48. S. 521–533. 58. Lisna I. S. Stanovlennya ukrayins'koyi derzhavnosti v Halychyni (1918–1923 rr.) [Formation of Ukrainian statehood in Halychyna (1918–1923)]. Ternopil', 2001. 92 s. 59. Vitenko M. Vplyv sotsial'no-ekonomichnykh protyrich na zahostrennya pol's'ko-ukrayins'koho konfliktu v Halychyni naperedodni rozpadu Avstro-Uhorshchyny [Impact of socioeconomic contradictions on the exacerbation of the Polish-Ukrainian conflict in Halychyna on the eve of the collapse of Austria-Hungary]. Naukovi zapysky Ternopil's'koho derzhavnoho

pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya. 2003. # 3. S. 207–210. 60. Vitenko M. D. Pol's'ke velyke zemlevolodinnya v Halychyni (kin. XIX – poch. XX st.) [Polish Large Land Tenure in Halychyna (late XIX - early XX centuries)]. *Visnyk Prykarpat's'koho universytetu. Istoriya*. 2008. # 14. S. 72–78. 61. Vitenko M. Sotsial'no-ekonomichnyy aspekt pol's'ko-ukrayins'kykh vidnosyn u Halychyni v 1867–1914 rr. ta ideya nezalezhnosti Ukrayiny [Socio-economic aspect of Polish-Ukrainian relations in Halychyna in 1867–1914 and the idea of Ukraine's independence]. *Halychyna. Naukovyy i kul'turno-prosvitniy chasopys*. 2008. # 14. S. 135–141. 62. Vitenko M. Sotsial'no-ekonomichne stanovyshe Halychyny v ostanniy tretyni XIX – na pochatku XX st. [The socio-economic situation of Halychyna in the last third of the XIX – early XX century]. *Visnyk Prykarpat's'koho universytetu. Istoriya*. 2012. # 22. S. 82–91. 63. Korostil' N. Ukrayins'kyy natsionalizm i ahrarne pytannya u Skhidniy Halychyni mizhvoyennoho periodu (1919–1939 rr.) [Ukrainian nationalism and agrarian question in the Eastern Halychyna of the interwar period (1919–1939)]. *Halychyna. Naukovyy i kul'turno-prosvitniy chasopys*. 2008. #14. S. 141–148. 64. Korostil' N. Pol's'ka vlada i ukrayins'ki ahrariyi Skhidnoyi Halychyny mizhvoyennoho periodu [The Polish Government and Ukrainian Agrarians of the Eastern Halychyna of the Interwar Period]. *Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya*. 2009. # 3. S. 106–113. 65. Sen'kiv M. Kul'turno-osvitnya diyal'nist' ukrayins'koyi kooperatsiyi v halyts'komu seli v mizhvoyenny period [Cultural and educational activity of Ukrainian cooperation in the Galician village in the interwar period]. *Visnyk Prykarpat's'koho universytetu. Istoriya*. 2010. # 18. S. 50–55. 66. Vepriv R. Hreko-katolyts'ka tserkva i orhanizatsiya ekonomichnoho samozakhystu ukrayins'koho naseleння Skhidnoyi Halychyny u mizhvoyenny period [Greek-Catholic Church and Organization of Economic Self-Defense of the Ukrainian Population of Eastern Halychyna in the Interwar Period]. *Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya*. 2013. # 2. Ch. 1. S. 64–71. 67. Shul's'kyy M. H. Rol' dukhovenstva u rozvytku kooperatsiyi v Halychyni [The role of the clergy in the development of cooperation in Halychyna]. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu «Ostroz'ka akademiya». Ekonomika*. 2013. # 21. S. 291–296. 68. Strishenets' M. M. Ekonomichna istoriya Ternopil'shchyny [Economic History of Ternopil Region]. *Ternopil': Aston*, 2001. 309 s. 69. Shymonovych Y. Ekonomichna Ukrayina. Naukovi pratsi [Economic Ukraine. Scientific works]. L'viv: LNU imeni Ivana Franka, 2001. 432 s. 70. Yanyuk I. Struktura i orhanizatsiya upravlinnya partselyatsiynoho tovarystva «Zemlya» u L'vovi (1907–1923 rr.) [Structure and organization of the management of the parcellation society «Zemlya» in Lviv (1907–1923)]. *Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya*. 2015. # 1. Ch. 2 S. 56–59. 71. Yanyuk I. Osnovni napryamky diyal'nosti partselyatsiynoho tovarystva «Zemlya» u L'vovi naperedodni Pershoyi svitovoyi viyny [The main directions of the activity of the parcellation society «Zemlya» in Lviv on the eve of the First World War]. *Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya*. 2015. # 2. Ch. 1 S. 112–116. 72. Yanyuk I. Osnovni finansovi pokaznyky ta osoblyvosti orhanizatsiyi diyal'nosti partselyatsiynoho tovarystva «Zemlya» u L'vovi naperedodni Pershoyi svitovoyi viyny (1907–1914 rr.) [Main financial indicators and peculiarities of the organization of the activity of the parcellation society «Zemlya» in Lviv on the eve of the First World War (1907–1914)]. *Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: istoriya*. 2016. # 1. Ch. 4 S. 50–52. 73. Yanyuk I. Orhanizatsiyna struktura partselyatsiynoho tovarystva «Zemlya» u L'vovi (1907–1923 rr.) [The Organizational Structure of the Parceling Society «Zemlya» in Lviv (1907–1923)]. *Dni nauky istorichnoho fakul'tetu (do 150-richchya z dnya narodzhennya M. S. Hrushevs'koho): materialy IX Mizhnarodnoyi naukovoyi konferentsiyi studentiv, aspirantiv ta molodykh uchenykh, 21 kvitnya 2016, Kyiv, Ukrayina / Redkol.: prof. I. K. Patrylyak (holova), as. I. H. Adams'ka, (zast. holovy), O. R. Mahdych (vidp. redaktor). Kyiv, 2016. S. 73–75. 74. Yanyuk I. Sotsial'nyy zakhyst sluzhbovtiv tovarystva «Zemlya» (1920–1922 rr.) [Social protection of the employees of the Society «Zemlya» (1920–1922)]. *Aktual'ni tendentsiyi rozvytku suspil'nykh nauk v Ukrayini: Materialy mizhnarodnoyi nauково-praktychnoyi konferentsiyi, 11–12 lystopada 2016, Kyiv, Kyiv, 2016. S. 29–32. 75. Yanyuk I. Osoblyvosti funktsionuvannya partselyatsiynoho tovarystva «Zemlya» u L'vovi naperedodni Pershoyi svitovoyi viyny [Features of Operation of the Parceling Society «Zemlya» in Lviv on the eve of the First World War]. *Aktual'ni pytannya istoriyi Ukrayiny u III tysyacholitti: Materialy Vseukrayins'koyi nauково-praktychnoyi konferentsiyi, 22 lystopada 2016, Ternopil', Ukrayina. Ternopil', 2016. S. 32–34. 76. Yanyuk I. Kadrova polityka partselyatsiynoho tovarystva «Zemlya» u L'vovi (1907–1923 rr.) [The Personnel Policy of the Parcelal Society «Zemlya» in Lviv (1907–1923)]. *Perspektyvy rozvytku suchasnoyi nauky: Materialy IV Mizhnarodnoyi nauково-praktychnoyi konferentsiyi, 2–3 hrudnya 2016, L'viv, Ukrayina. Kherson, 2016. S. 175–178. 77. Yanyuk I. Okremi aspekty diyal'nosti hreko-katolyts'koyi tserkvy u sferi ekonomichnoho zhyttya ukrayintiv [Some aspects of the activity of the Greek Catholic Church in the sphere of economic life of Ukrainians]. *Problemy natsional'no-patriotichnoho vykhovannya: istorichnyy ta psykhologo-pedahohichnyy aspekty: Materialy Vseukrayins'koyi nauково-praktychnoyi konferentsiyi, 23 lyutoho 2017, Ternopil', Ukrayina / ukladachi V. S. Mysyk, I. F. Yanyuk, T. H. Didukh, O. A. Revuts'ka, TOKIPPO. Ternopil', 2017. S. 98–99. 78. Yanyuk I. Osoblyvosti funktsionuvannya kooperatyvnoho banku «Zemlya» u mizhvoyenny period [Features of the functioning of the cooperative bank «Zemlya» in the interwar period]. *Naukovi doslidzhennya: perspektyvy innovatsiy u suspil'stvi i rozvytku tekhnolohiy: Materialy V Vseukrayins'koyi nauково-praktychnoyi konferentsiyi, 14–15 berezhnya 2017, Kharkiv, Ukrayina. Kharkiv 2017. S. 25–28. 79. Yanyuk I. Diyal'nist' kooperatyvnoho banku «Zemlya» (za materialamy TsDIAL Ukrayiny) [Activity of the cooperative bank «Zemlya» (based on materials of TsDIAL of Ukraine)]. *Perspektyvy ta priorityety rozvytku istorichnoyi nauky: materialy Mizhnarodnoyi nauково-praktychnoyi konferentsiyi, 10–11 kvitnya 2017, Vinnytsya, Ukrayina. Vinnytsya, 2017. S. 31–34.*******

Иван Янюк

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ВОСТОЧНОЙ ГАЛИЧИНЫ КОНЦА XIX В. – 1939 Г.: СОВРЕМЕННАЯ УКРАИНСКАЯ ИСТОРИОГРАФИЯ

В статье предпринята попытка анализа и систематизации опубликованных сегодня научных трудов современных украинских ученых, касающиеся социально-экономического развития Восточной Галичины в период зарождения, развития и ликвидации предпринимательской деятельности в аграрном комплексе конца XIX в. – 1939 г. Автором осуществлен анализ обработанных научных исследований, касающихся этой тематики, проведена систематизация материала и разделение его на отдельные группы в соответствии с его особенностями. Каждая группа отражает отдельные аспекты социально-экономического развития Восточной Галичине обозначенного периода.

Ключевые слова: Восточная Галичина, аграрная среда, предпринимательство, кооперативное движение, современная украинская историография.

Ivan Yanyuk

SOCIAL-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE EASTERN HALYCHYNA OF THE END OF THE XIX – 1939: MODERN UKRAINIAN HISTORIOGRAPHY

The article attempts to analyze and systematize the published scientific works of modern Ukrainian scholars concerning the socio-economic development of Eastern Halychyna during the period of the birth, development and liquidation of entrepreneurial activity in the agrarian complex of the late XIX century - 1939. The author carried out an analysis of the developed scientific researches concerning this subject, the systematization of the material was carried out and its division into separate groups according to its features. Each group reflects some aspects of the socio-economic development of the Eastern Halychyna of this period.

Key words: Eastern Halychyna, agrarian environment, entrepreneurship, cooperative movement, modern Ukrainian historiography.

УДК 008»1920–1990»

Ольга Сорокіна

ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО ДІЯЛЬНОСТІ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ЯК НОСІЙ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ 20–90-Х РР. XX СТ.

На основі вивчення матеріалів тижневика «Тризуб», часописів «Український сокіл», «Смолоסקип», газет «Українські вісті», «Свобода» досліджено роль та місце періодичного видання у відтворенні історико-культурного життя української громади за кордоном. Визначено інформаційну насиченість матеріалів емігрантських видань стосовно основних напрямків діяльності українських емігрантів на терені країн Західної Європи в роки еміграційних хвиль XX ст. Виокремлено матеріали журналу «Тризуб» за 1934 р., як одне із джерел діяльності провідних діаспорних вчених різних галузей науки й мистецтва, діячів української громади в державах, що стали ключовими фігурами в репрезентації української історичної науки в діаспорі, поширенні знань про Україну, її історію та культуру. Через призму документів зарубіжної преси здійснено джерелознавчий аналіз багаторічної праці української спільноти за кордоном, зокрема участь в культурних заходах створених інституцій, організацій, товариств. Звернено увагу на публікації журналів і часописів «Віра й наука» (Брукхавен, 1963–1982 рр.), «Зоря» (1941–1943 рр.), «Военно-научовий журнал: за збройну Україну» (1938 р.), «Наша культура» (Вінніпег, Канада, 1935 р.), «Новий літопис» (Вінніпег, Канада), «Новини з Академії» (Нью-Йорк), «Рідна мова» (Польща, 1935 р.), «Рідне слово» (Мюнхен-Карлсфельд, Німеччина, 1945–1946 рр.), «Соборна Україна» (Франція), «Українська думка», «Наша церква», «Наше слово», «Сурма», «Визвольний шлях» (Англія, Лондон, 1948–2007 рр.), «Літературно-науковий вісник» (Регенсбург, Німеччина 1948–1954), УІС «Смолоסקип», «Свобода», «Українські вісті» (70–80-х рр.), що знаходяться у відділі зарубіжної україніки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Ключові слова: інформаційне джерело, зарубіжна преса, носій історико-культурних цінностей, періоджерельні матеріали, діяльність українських емігрантів.

Діяльність преси національних груп в інонаціональному середовищі – популярна тема в сучасній українській історіографії та джерелознавстві. Новий погляд на видавничу діяльність діаспорних громадських діячів, меценатів, популяризаторів української культури допоможе